

Dialecte marocain

2 extraits de pièces de théâtre

proposés par Rachida HAIDOUX, professeur au Lycée Champollion (Lattes)

1. رجلي ولد امه

Présentation : Le texte est extrait d'une pièce de théâtre *rajlî weld ummuh* écrite par Larbi Bentarka, réalisée par Abdellatif Al-Ayyâshî, et jouée par la troupe casablancaise *an-nujûm al-masrahiyya*.

Résumé de la pièce : La pièce raconte les mésaventures d'un homme victime de l'amour possessif de sa mère. Cette dernière n'a aucune sympathie pour sa belle-fille, jeune femme moderne, et n'a qu'une idée en tête : pousser son fils au divorce pour lui faire épouser une certaine Mahjûba. Pour cela, elle mettra tout en œuvre pour semer la discorde dans le couple, et son plan réussira sur toute la ligne. Un problème cependant : la Mahjûba en question s'avère être une véritable peste qui fera le malheur de tout le monde, y compris de l'incorrigible belle-mère.

Résumé du texte : Un homme rentre chez lui après le travail et engage la conversation avec sa mère qui vit avec lui et son épouse. A coup d'allusions suffisamment claires, elle lui fait comprendre qu'il n'est pas le maître chez lui et qu'elle en est bien attristée, puis insidieusement, elle évoque une jeune fille de sa connaissance qu'elle couvre d'éloges : belle, bien élevée, et à la réputation irréprochable. Sur ce, arrive l'épouse fatiguée après sa journée de travail. L'accueil de la belle-mère est provocateur, le couple se dispute, la femme pleure, la belle-mère pique une crise de nerfs...

Lexique :

سُرَيْفَة (1. 12) : corde au cou

القَدَّ المزيان (1.20) : belle taille

أنا عارفك نيّة (1. 17) : je sais à quel point tu es naïf

الروتين (1. 28) : du français "routine",
train-train

غزالة فتّة (1.20) : belle gazelle

تولّى بيّ الزمان (1.32) : la vie a mal
tourné pour moi, je finis malheureuse...

Aide à l'analyse : Le thème abordé ici est celui très classique de la belle-mère jalouse et possessive, qui s'immisce dans la vie du couple et parfois fait son malheur. Comment la vieille femme de ce texte exprime-t-elle son amour pour son fils ? Comment s'y prend-elle pour dénigrer sa bru, puis provoquer la dispute du couple ? D'une manière générale, quelles incidences peut avoir la vie moderne sur les rapports belle-mère/ belle-fille ?

2. الحراق

Extrait d'un spectacle joué par un duo d'humoristes marocains.

رجلي ولد امه

الأشخاص: الأم واسمها زروالة، ابنها السالمي وصفية زوجة السالمي.

المكان: بيت السالمي وصفية.

(يسمع طرق على الباب)

الأم: - شكون؟

(يدخل السالمي)

الأم: - مرحبا! مرحبا بغزال الغزلان! مرحبا بالزّين!

السالمي: - امتي جيت؟

الأم: - عاد... عاد!

السالمي: - أش اخبار اختي رحمة؟

الأم: - ما تكون انت يا وليدي، دايرة للراجل سريفة كتديّه وتجييه كيف بغات!

السالمي: - خلاص! هو مزيان معها وهذا ما كان.

الأم: - أحيّاني! على هو لخاطره؟ بنيتي للا رحمة الله يرضي عليها قاذة بشغالها. العقبة لشي ناس!

السالمي: - إوا علاش ما جليستيش حتى سحنت بلاصتك عندها؟

الأم: - الكبيدة... الكبيدة ما هنتيش يا وليدي وأنا عارفك نيّة! أنا ما نرتاح حتى نشوفك حاكم مشي محكوم.

السالمي (يقوم ويّجّه نحو غرفته): - وهانا غادي نبذل عليّ بينما تجي صفية.

الأم: - تجيك وتجيها في الرأس! أجي ، أجي تراتاح... راه خصك تلقى لك حلّ قبل ما توحل... ويلي فكرتني يفكرك في الشهادة، سلّمت عليك للا محجوبة.

السالمي: - شكون هاذ محجوبة؟

الأم: - محجوبة! ربّي يحجبها! بنت للا عبوش... إيّه يا وليدي كن تشوف كيف ولات! غزالة فتة والقّدّ المزيان والحشمة والحيا والأدب، ما تشوفها عين ما تسمعها وذن...

(تدخل صفية زوجة السالمي من عملها ويبدو عليها تعب شديد)

صفية: - يسعد مساكم.

الأم: - مستينا على الله.

صفية: - والله العظيم لطلع لي هاذ الروتين دالحياة في الرأس!

الأم: - تلقى احسن من هاذ الراحة؟ أمّا انت يا وليدي الله بيدل لك بما احسن واحسن!

صفية: - اوا اللي لقي احسن من العسل يلعه.

الأم (تصرخ): - هاه... دابا هكذا؟! انت أولدي اللي غادي تهزّ لي راسي للسّما ها انت حانيه حتّى الأرض!
تولّى بيّ الزمان! أعباد الله تولّى بيّ الزمان! (تصرخ وتبكي)

السّالمي (لزوجته): - صافي؟ هاذ الشّي اللي بغيت؟

صفية: - هاذ الشّي اللي بغيت انت...

السّالمي - واش أنا اللي كنحكم في هاذ الدار ولا انت؟

صفية: - حتّى واحد ما كيحكم في هاذ الدار... (تخرج باكبة)

"من مسرحيّة"رجلي ولد امّه

فرقة النجوم المسرحيّة

الحراق

هذا واحد العروبي دخل لشى قهوة كيقلب على شى رجل. بان له هذك السيّد جالس في الرّكنة، لابس مزيان وكيقرا الجريدة. الساعة العشرة ديال الصّبّاح.

- السّلام عليكم!
- وعليكم السّلام!
- قالو لي أنت اللي كتحرق للخارج؟
- وفين باغي تمشي؟
- باغي نمشي للطلّيان إن شاء الله.
- عندك شي فلوس؟
- إوا كاين شي بركة.
- الطّليان ١٢٠ ألف والديّانة على حسابك.
- أش من ديوانة؟ ياك غادي نمشي في الكونتير!
- المهمّ اعطني ذيك ١٢٠ ألف وأنا غادي نشوف أش ندير. ما كاين باس...
- قل لي بعد منين جاتك هاذ الفلوس؟
- غير شي غنم بعثها وخلص!
- مزيان، ها فلوسك عندي، وها أنا مشيت نقطّع لك، بالسّلامة.
- وإلا تعطلت؟
- ما غاديش نتعطل غير تهنى.
- وإلا تعطلت؟ قل لي غير اسمك بعد!
- أنا معروف في هاذ القهوة. سوّل على ابراهيم يقولوا لك....
- إوا بالسّلامة.
- بالسّلامة، ها أنا راجع!

الساعة العشرة ديال اللّيل والرّجل اللّي مشى ما رجّعش، العروبي عيى ما يتسّى. ناض يسوّل مول القهوة:

- أسيدي الله يرحم والديك كتعرف واحد السيّد اسمه ابراهيم؟
- لاش بغيتيه؟
- مشى يقطع لي للطلّيان وهذي العشرة دالليل ومزال ما رجّع.
- هذاك السّيّ ابراهيم ما غاديش يرجع وهذي هي حرفته. عق وفق وإلا تشبع تصرفيق!
- كيفاش؟ ما كاين لا طالّيان ولا والو؟
- وأنا علمتك ودرت فيك الخير...
- وفلوسي؟ فين فلوسي؟ مشاوا؟
- رحمهم الله! اسمعني أفلان: اللّهمّ قطران بلادك ولا عسل البلدان..

"الحراق"

ثنائي الهبال